

Eesti emotsionaalse kõne korpus (EEKK)

<http://urve.eki.ee:5000>

Hille Pajupuu

Rene Altrov

Eesti Keele Instituut 2007

Täitjad ja kaasaaitajad

Töölepinguga

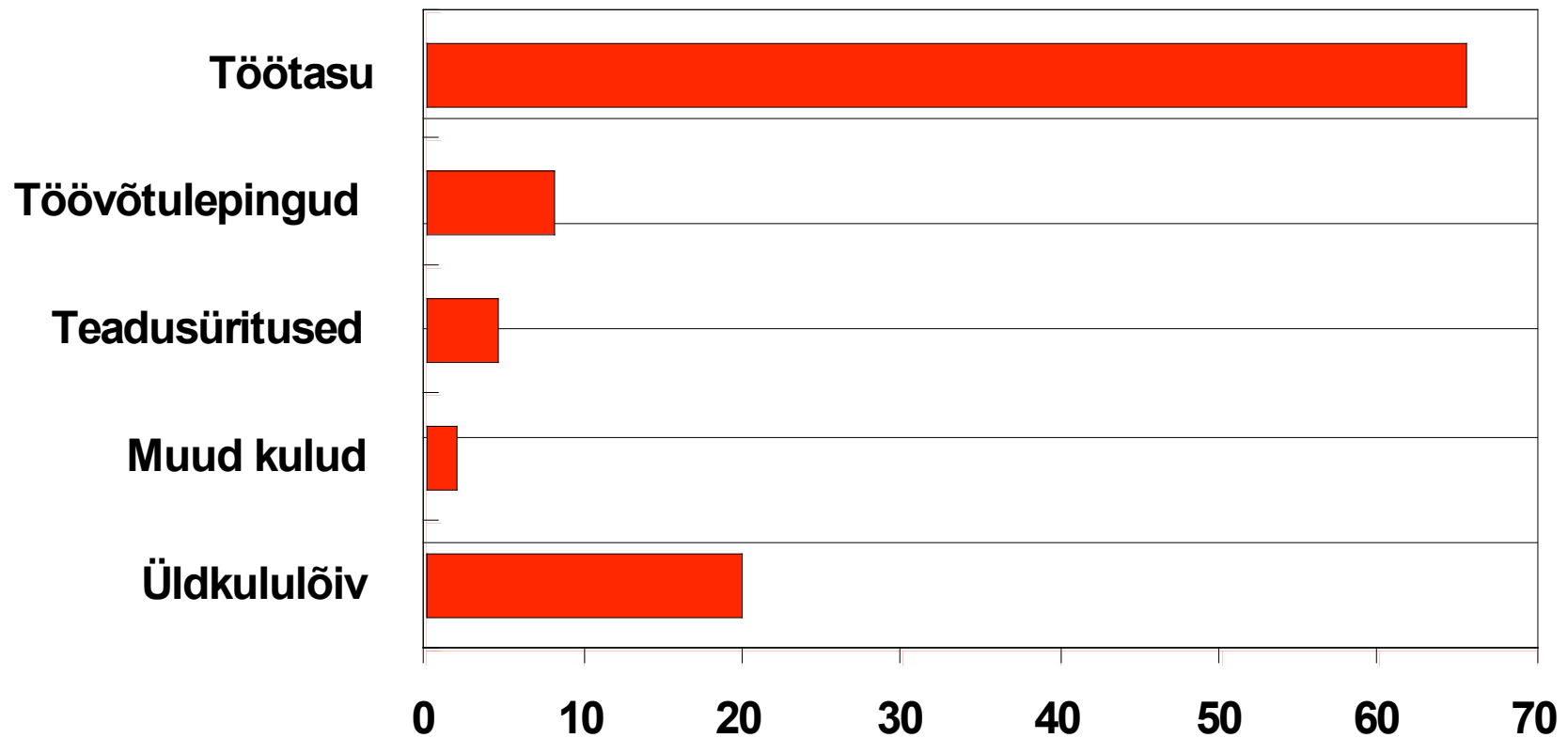
- Hille Pajupuu, PhD, projektijuht (0,1)
- Rene Altrov, MA, erakorraline teadur (1,0)
- Kairi Tamuri, MA, analüütik (1,0)

Töövõtulepinguga

- Programmeerija (2006)
- Tõlkijad, lugeja (2007)

Projekti rahajaotus 2007 (protsentides)

Korpuse eesmärk:

- 1) olla korpuspõhise emotsionaalse tekst-kõne sünteesi akustiline baas;
- 2) olla usaldusväärne andmekogu kõnes avalduvate emotsioonide uurimiseks.

Põhiotsused

- Lähtume seisukohast, et emotsioonid on hääle põhjal piisavalt hästi ära tuntavad loomulikus, mittenäideldud kõnes, ja et mittenäideldud kõne on loomuliku kõnesünteesi eeldus.
- Korpus peab sisaldama lauseid, mille emotsioonid on tajukatsetega kontrollitud.
- Korpus peab olema igati laiendatav: lugejatega, lausetega, emotsioonidega (s.h emotsioonilaadsete seisunditega), spontaanse kõnega jne.

Korpuse loomise etapid

Emotsioonide valik

viha rõõm kurbus neutraalne

Lugemismaterjali valik

emotsioone kandvad tekstilõigud

Lugejate valik

meeldiv hääl, hea artikulatsioon, empaatia

Lugemine, salvestamine, lauseteks segmenteerimine

Kuulajate valik

täiskasvanud eestlased, min 30 in

Kuulamistest – kontekstita lause emotsiooni määramine heli põhjal

viha? rõõm? kurbus? neutraalne?

Lugemistest – lause emotsiooni määramine heli kuulmata

viha? rõõm? kurbus? neutraalne?

Korpuse sisu

Viha-, rõõmu- kurbuselaused, neutraalsed laused

**Segmenteeritud ja märgendatud kõnelaine, tekst,
kuulamis- ja lugemistesti tulemused**

Kolm põhiemotsiooni – mida nende all mõelda

viha pahameel, iroonia, vastumeelsus, põlgus, kahjurõõm, raev

rõõm tänulikkus, õnnelikkus, meeldivus, vaimustus

kurbus üksindus, trööstitus, murelikkus, lootusetus

neutraalne = tavaline kõne, ilma eriliste emotsioonideta

Kuulamistesti tulemuste aruandlus korpuses

No kuidas ma saan seda kommenteerida?

N	Neutr	Rõõm	Kurbus	Viha
32	9,4%	0,0%	6,2%	84,4%

Lõin talle lahtise käega vastu õlga.

N	Neutr	Rõõm	Kurbus	Viha
32	78,1%	3,1%	3,1%	15,6%

Tuleb välja, et ma olen tööandja oma.

N	Neutr	Rõõm	Kurbus	Viha
32	9,7%	25,8%	25,8%	38,7%

Kuulamis- ja lugemistesti andmed koos

Kuulamise ja lugemise põhjal määratud emotsioonid ei lange alati kokku.

KAKS RÜHMA:

I. Emotsiooni kannab ainult hääl:

a) Teksti põhjal ei suudeta lause emotsiooni määrata, aga kuulates suudetakse.

Viha 87,5%: *Peaminister peab tegema oma suu lahti ja midagi ütleva.*

b) Kirjutatud teksti põhjal määratakse üks emotsioon, kuulamise põhjal teine.

Nt pidas järgnevat lauset teksti põhjal **81,8%** vihaks, kuulates tajuti lauses aga kurbust:

Kurbus 63,3%: *Katkev internet, tarduv ja ruuduline telepilt, kättesaamatu tehnilise toe telefon, mittetöötav koduleht...*

Kuulamis- ja lugemistesti andmed koos

II. Emotsiooni tajumist mõjutab tekst:

Lugemistestis ja kuulamistestis määratakse lausele üks ja sama emotsioon:

Viha 90,6%: *Igasugustel peksta ma ennast ka ei lase.* 📢

Heli kuulmata määrati lause emotsioon vihaks **92%**

Kurbus 80,6%: *Ma olen sügavalt nõrdinud.* 📢

Heli kuulmata määrati lause emotsioon kurbuseks **58,6%**

Lausete kaheks rühmaks eraldamise olulisus

- **Laused, kus emotsiooni kannab ainult hääl**

Just seda osa korpusest, kus emotsioon peitub akustikas, mitte tekstis, pakume sünteesi akustiliseks baasiks.

- **Laused, mille emotsiooni tajumist mõjutab tekst**

See osa korpusest annab võimaluse uurida, kuidas kirjaliku teksti põhjal emotsiooni ära tuntakse, milline on nende lausete süntaks, sõnavara jne.

Uurimistulemuste rakendus sünteesis – võimaldab teksti põhjal otsustada, milliseid lauseid pidada vihaks, rõõmuks, kurbuseks jne.

Päringud

Korpusest saab otsida viha, rõõmu või kurbuse emotsiooni kandvaid lauseid ja neutraalseid lauseid.

- Laused kuvatakse tekstina ja need on klikates kuulatavad
- Lause ees kuvatakse emotsiooni tajuprotsent.
- Tajuprotsendi saab ette anda, alates millest lauseid otsitakse.

Päringutes saab teha piirangu:

- a) kuvada ainult need laused, kus tekst ei mõjuta lause emotsiooni tajumist;
  - b) kuvada ainult need laused, kus tekst mõjutab lause emotsiooni tajumist.
- Lausete heli, segmenteeringu ja märgenduse (Praat TextGrid) saab endale salvestada.

Korpuse tehniline teostus

Tarkvara on loodud platvormina korpuse sisu (kõne, segmenteerimise ja märgenduse) hoidmiseks ja päringute tegemiseks, emotsionaalse kõne tajukatsete koostamiseks, läbiviimiseks, tulemuste analüüsiks.

Kasutajaliides on eesti-, inglise- ja soomekeelne.

Korpus on teostatud veebipõhise rakendusena kasutades vabavara:

Linux, PostgreSQL, Python, Praat.

Korpuse praegune seis

- Korpus on katsetamise ja arendamise faasis.
- Korpus sisaldab hetkel kahte naishäält ning nende loetud ja tajukatsetega kontrollitud lauseid: **79** vihalauset, **3** rõõmlauset, **20** kurbuselauset ja **25** neutraalset lauset.
- Ühe naishääle laused on segmenteeritud häälikuteks (Praat). Alustatud on märgendamist.
- Võimalus lausete heli, segmenteeringut ja märgendust (Praat TextGrid) endale salvestada.

Korpuse tulevik

- **Korpuse laiendamine lausetega**
- **Korpuse emotsioonide täpsem märgendamine**
  - (1) põhiemotsiooni sees;
  - (2) lubada kuulajal ise välja pakkuda, mis emotsiooniga tema meelest tegu on

Neutraalse kõne osakaalu oluline tõstmine

Sünteesis, ka emotsionaalse kõne sünteesis ei saa läbi neutraalse kõneta.

Kuna difoonidest loomulikku sünteeskõnet ja veel vähem emotsionaalset kõnet kokku ei pane, siis on vaja suuremaid kõneüksusi.

SALVESTADA eesti-X sõnastiku 40 000 märksõna koos põhivormidega, segmenteerida, märgendada.

- **Sünteesi päringuliidese lisamine**

Eesti emotsionaalse kõne korpuse põhimõte

Olla ka oma arenguetappides avalikult kasutatav.